

Felfedezése

FI LASZLO

sőbbre halasztották. A delegációk és azoknak vezetői közben elutaztak és mivel én tovább maradtam Londonban, engem ért az a kitüntető szerencse, hogy a fogadáson egyedül jelenhettem meg a meghívott küldöttek közül és így tulajdonképpen én képviseltem a kongresszus külföldi vezetőit.

A garden party délután öt órakor kezdődött. Előre figyelmeztettek, hogy ha autón jövök el hazulról, legalább is délután három órakor már el kell indulnom, hogy öt órára a királyi palotához érkezzem. Délután három órakor tényleg már el is jöttem hazulról és ahogy a mellékutcaából kikerültem, a Hyde-park Place-re, olyan autórengetébe jutottam bele, hogy néha negyedórát kellett állnom, amíg csak egy méterrel is tovább haladhattam. A garden partyra az egész birodalomból mindössze négyezren kaptak meghívót és így könnyen elképzelhető, hogy a királyi palotához vezető főútvonalon mit jelentett ennek az irtózatoss tömegű autónak felvonulása. Öt óra mult tiz perccel, mikor a Buckingham-palotához érkeztem. Ritkaság napos idő volt. A palota belső udvarában kettesével álltak hosszú sorban az érkezők, mert min-



Ma, vasárnap egész nap nyitva!

Fenyves Áruház, Calvin-tér 7

denkinek át kellett adnia a meghívóhoz mellékelt, kis sárga cédulát és bizony mindenkin jól végignézték és mindenkit alaposan szemügyre vettek, aki belépett a kertbe. A palota előtt belül óriási park terült el, melynek előterén körülbelül olyan nagy, pázsitos rét feküdt, mint a pesti Vérmező. Első pillanatban az volt a legfeltűnőbb, hogy a szolgálatot teljesítő gárdistákon kívül *egyetlenegy egyenruhát sem lehetett látni.*

(Folytatása a következő vasárnapi számban.)

tos fixfizetés árnyékában éli le szürkén életét. Egy falusi pap — apjának jó barátja, — vetette közbe magát és harcolt tiz körömmel, hogy *Benczur Gyula* festészetet tanulhasson. De amikor végre a szülők beleegyeztek, következett az új akadály: *Benczur Gyula.*

Abban az időben ugyanis a legközelebbi festőművészeti iskola Bécsben volt. És az abszolutizmus korát élték, a kisfiu egész lelki világát a gyűlölet töltötte el, melyet az elnyomó „bezirkerek“, az elnyomó osztrákok íránt érzett.

— *Nem megyek Bécsbe!* — hajtogatta. — *Gyűlölöm Bécsét! Inkább nem tanulok.*

Ismét a nagyszerű falusi pap volt az, aki ezen az akadályon is átsegítette és a szülőket rábeszélte, hogy bármennyivel kerüljön többre a müncheni tartózkodás, küldjék az ottani főiskolára. *Benczur Gyula* ki is ment, *Piloty* tanítványa lett és igen rövidesen szülei válláról is levette a terhet. Még növendék volt, amikor már felfigyeltek genijére és egyik megbízatást a másik után kapta.

A magyar történelem festője

Talán érdemes feljegyezni, ki volt az *első megbízója. A kassai takarékpénztár.* A kassaiak nem feledkeztek meg arról, hogy egy városukbeli fiu tanul Münchenben és őt bízták meg azzal, hogy igazgatójuk, *Fiedler Károly* arcképet festesse.

S a müncheni esztendőben — huszonhárom ilyen esztendő volt, — *Benczur Gyula* a magyar történelemnek szinte minden dícsőséges eseményét megörökítette.

Benczur Gyula műveivel a nagyközönség — most nem a műértőkről beszélünk, — szinte úgy van, mint a *népdalokkal.* Ismeri őket, minden szavukat, hangsúlyukat, hangjukat, benne vannak a vérben, anélkül, hogy tudná, ki szerezte azokat. Ugyanígy *Benczur* műveivel. Végig gondolunk a magyar történelmen, felmerül emlékezetünkben *Vajk megkeresztelése* s abban a pillanatban pontos, precíz kép jelenik meg agyunkban az eseményről: *a lehajtott fejű Vajk, amint a püspök előtt térdel lemeztelenített vállával.* Hol láttuk a képet? Egy iskolakönyvben? Egy hetilap színes lenyomatán? Muzzeumban? Nem is tudjuk. De pontosan él bennünk a kép. *Benczur Gyula* festette.

Olvassuk a színházi műsort, este az Operában Hunyady Lászlót játsszák. És nem a darabnak valamely jelenete jut az eszünkbe, hanem ismét egy pontos képét látunk *Hunyady Lászlóról,* amint bucsuzik. Honnan van bennünk ez az emlékkép? Az operából hiányzik. *Benczur Gyula* festette.

Vagy olvassuk II. Rákóczi Ferenc történetét, a drámai éjszakát, amikor a császáriak ágyasházából hitvese oldaláról ragadják el a nagysárosi kastélyban. Pontosán él előttünk a jelenet. — Pontosán látjuk magunk előtt, amint fehér ingében egyik karjával feleségét átkarolva, szembenéz a császáriakkal. Honnan él bennünk ez a kép? Hol láttuk? *Egy Benczur Gyula festmény.*

Még pedig olyan *Benczur Gyula* festmény, amelyet nem is igen láthattunk. Hiszen a román királyok sinajai kastélyában függ, még *Carmen Sylva* vásárolta meg.

FERENC JÓZSEF PESTI BARÁTJA

A császárok és királyok magyar festője. *Benczur Gyula* művei külön termet kapnak a Fővárosi Képtárban

A főváros pénzügyi bizottsága most tárgyalta a polgármesternek azt az előterjesztését, amely tizennégy *Benczur* festmény megvételéről szól.

A világhírű magyar festőművésznek, *Benczur Gyulának* gyermekei: *Benczur Gyula* dr. rk. egyetemi tanár és *Benczur Ida* felajánlottak a fővárosnak tizennégy olajfestményt, de annak vételáraképen nem fix összeget kértek, hanem — *életjáradékot.* Azt kérték, hogy mindaddig, amíg egyikük életben van, juttassanak nekik a tizennégy kép ellenértékékepen havi négyszáz pengő életjáradékot.

Benczur Gyula gyermekeinek ajánlata nagy feltűnést keltett. A pénzügyi bizottság már úgy határozott, hogy hozzájárul a polgármesteri előterjesztéshez s a tizennégy kép ellenértékékepen megadja ezt az életjáradékot. De természetesen is ez, hiszen ez a *tizennégy kép olyan értéket reprezentál, ami egy országban nem is volna megjízethető.* A képek között ott van a világhírű művész dísznagyaros önarcképe, a művész édesapjának, édesanyjának és gyermekeinek képe, ott van a *Krisztus az olajfák hegyén* című kép, a *Pán a nádasban,* a *Vörösnapernyős nő* s azonkívül egy vázlat a velencei Szent Márk emplomról.

Olyan festményekről van tehát szó, amelyek *Benczur Gyula* széles skálájú művészetének minden ágát reprezentálják s közöttük néhány közismert kiváló mű. Ezeknek a képeknek a megszerzése rendkívül fontos Budapest székesfőváros Képtára szempontjából, hiszen a már a főváros tulajdonában lévő képekkel kiegészítve, most ez a gyűjtemény mindent felölölő képet ad majd nemcsak *Benczur Gyula* művészetéről, hanem a művésznek a magyar képzőművészetben betöltött egész szerepéről. Mint a polgármester előterjesztésében is hangzott, a tizennégy kép megvásárlásával alkalom nyílik egy *Benczur-terem létesítésére.*

A képek megszerzésével járó anyagi terhek megkönnyítésére a fővárosi gyógyfürdők és gyógyforrások üzemi választmánya elhatározta, hogy az életjáradék felét az üzemek fogják fizetni. Az üzemek állásfoglalásának alapja az, hogy a nagy művész fia, *Benczur Gyula* dr. rk. egyetemi tanár, tizennyolc esztendőn át működött mint a Szent Gellért Gyógyfürdő és Szálló vezető főorvosa, akit az életjáradék folyósítása esetén a szolgálatából kifolyóan támasztható igényekről lemond. A gyógyfürdők és gyógyforrások üzemi választmánya hozzájárulása fejében csupán azt kéri, hogy a *Gellért-szállóban* tervezett és a nagy magyar művészek kiváló alkotásait bemutató *művészszoba berendezéséhez* kapjon egy *Benczur-festményt.*

A magyar művészi életnek ez az eseménye felidézi emlékezetünkbe *Benczur Gyulát,* a császárok és királyok barátját, akinek pályafutása együtt ivelt Magyarországgal, s aki-

nek csillaga akkor hullt le, amikor a magyar égen is felhők takarták el a csillagokat.

Az esemény alkalmából látogatást tettem a nagy művész fiának *Benczur* professzornak *Horthy Miklós-uti* lakásán, ahol nemcsak a falakat bortja a mennyezettől a parkettáig festmények tömege, hanem még a szekrényekbe, ajtóba is szegtek vannak, melyeken festmények függenek.

Ott függ a falon a nagy művész egyik önarcképe is, ahol mint faunt ábrázolja önmagát, s az előszobában ott függ egy rajza, amelyet tizennégy éves korában készített szüleitől és testvéreitől. A nagy művészlet maradt emlékek között a *Benczur-gyermekek* tulajdonában van — egy pénzdarab is.

Egy ezüst rubel 1849-ből

Ennek az ezüst rubelnek története van. — Az egykori nyiregyházi patikus, a nagy művész édesapja, *Kassára* költözött és *Benczur Gyula,* mint ötéves gyermek ott élte át a szabadságharcot. Sokszor emlékezett ezekre az időkre, amelyekből legelső emlékképeit hozta. Az első nevek, amelyeket hallott: *Kossuth Széchenyi, Petőfi, Görgey.* S az első tiszta képe az a rideg nap volt, amikor 1849-ben a honvéd csapatok *elhagyták Kassát.* Észak felől, a hegyekből dermesztő szelek jöttek s a dermesztő szelek után *kozáklovák patáinak csattogása verte fel a kassai utcák halálós csendjét.* *Benczur Gyulának* ez volt az *első emlékképe:* Ől az ablakban és bevonuló idegen katonákat lát.

Paskievics hadserege terpeszkedett el *Kassán,* hogy onnan tovább induljon eltiporni a magyar szabadságot.

A megszálló orosz csapatok tisztjeit polgári családoknál szállásolták el és a *Benczur-család* is kapott szállásra egy orosz tisztet. Ez a cserkesz származású cári katona meglepetve nézte a kassai *Benczur-ház* falait. Telistele volt minden falrészlet rajzzal. Gyerekes és mégis zseniális rajzokkal. Az öt éves kisfiu rajzai voltak ezek, aki még a padlót is telerajzolta. A cserkesz óriás, akit a cár Magyarországra küldött, talán saját otthonhagyott kisfiára gondolt, talán a geniet érezte meg: nagyon szívébe zárta az öt éves *Benczur Gyulát.* Ólébe emelte, órák hosszat nézte, hogyan rajzol, egyes rajzait összehajtogatta és elvette. Amikor pedig csapatának tovább kellett vonulnia, ezt az egyrubeles pénzdarabot adta emlékül *Benczur Gyulának.*

Gyűlölöm Bécsét

Természetes, hogy *Benczur Gyula* sem kerülhette el a jó polgári családok irtózatát, minden olyan foglalkozás iránt, ami *nem fizetős és nem nyugdíjas.* Belőle is mérnököt akartak faragni, aki majd belül valamelyik városi hivatalba és egy kicsi, de biz-



A németek értészedek óta harcolnak azért, hogy *Liszt* Ferencet kisajátítsák tőlünk, és németté tegyék. Hivatkoznak rá, hogy *Liszt* Ferenc magyarul se tudott.

Benczur Gyula huszonhárom évig élt Münchenben. Tanára volt a müncheni akadémiának. Müncheni nőt vett el feleségül. De *Benczur* Gyulát még sem kísérelhette meg kisajátítani, hiszen ezeket a gyönyörű magyar álmokat, amelyek ilyen népdalszerűen vérré válva élnek bennünk, legnagyobb részt Münchenben festette. Ő Münchenben is a magyar eget látta, a magyar dicsőséget örökölte, s amikor a buapesti festőművész mesteriskola — kis kezdő, sulytalan intézmény — hívó szóval fordult hozzá, otthagyta díszes állását, otthagyta II. Lajos bajor királyt, aki nem tudott nélküle élni, aki vele festette meg a francia királyok pompáját felújító örült álmait, és jött haza Pestre a mesteriskola élére.

Ferenc József pesti barátja

Ekkor már *Benczur* Gyula világhírű volt. Császárok, királyok festője. *Ferenc József* rendkívüli módon becsülte. Négyyszer ült modell *Benczur* Gyulának. Kétszer tisztelte meg ezzel Erzsébet királyné, de lefestette Rudolf trónörökös is. *Ferenc József* nemcsak a művészt becsülte benne, hanem az embert is. És valahányszor Budapestre jött, megérkezett hozzá a királyi üzenete, a hatalmas uralkodó meglátogatta.

Ez egyetlenegyszer sem maradt el. *Ferenc József* hintója megállt a Lendvai-utcai műterem kapuja előtt s a császár-király bement *Benczur* Gyulához — beszélgetni. Nyenkor még a szárnyegédét is kiküldte.

— Magával olyan jól tudok beszélgetni — mondta. — Maradjunk csak négy szem között.

És sokszor másfélóra, két óra hosszat is elfüldögélt *Benczur* Gyula műtermében.

Ebben a műteremben egyébként *Ferenc József*nek volt egy másik barátja is. Egy papagáj. — Ezt a papagájt *Benczur* Gyula müncheni származású felesége hozta magával és német lévén az anyanyelve, a papagájt is német szavakra tanította meg.

Csak épen elfeledkezett arról, hogy a papagáj *Ferenc József*vel is kapcsolatba kerülhet. Így egyik látogatás alkalmával, amikor a király a papagájjal játszott, a madár félrevágta fejét és mérgesen rákiddított *Ferenc József*re:

— Spitzbub!

Ferenc József először megdöbbenve nézett *Benczur* Gyulára.

— Das hat mir niemand gesagt! — Ezt még nekem senki sem merte mondani!

Ebben az időben *Ferenc József* modellt ült *Benczur* Gyulának, tehát majdnem mindennap ott volt a műteremben. — *Benczur* Gyula látván a papagáj rebellis magatartását, a legközelebbi alkalommal óvatosan kitétte a madarat a másik szobába. De *Ferenc József* azonnal visszahozatta.

— Csak legyen itt az a papagáj! Szeretem látni, aki ilget mer mondani nekem.

Benczur Gyula bosszúja

Hallatlanul jóindulatu és jóhiszemű ember volt *Benczur* Gyula. Mindenkinben bizott, mindenkinek hitt, csak természetes, hogy mindenki becsapta.

Liberális volt, minden festészeti irány felé, csoda-e, ha minden irány megtámadta.

Egy ízben *Hock* János irt egy könyvet a magyar művészet fejlődéséről és abban rettenetesen megtámadta *Benczur* Gyulát, egész nevelési módszerét. A keresztívzet is lezsedte róla.

Hát ezt aztán *Benczur* Gyula sem volt hajlandó lenyelni. Bosszút állott *Hock* Jánoson. Lefestette mint *Mefisztót*.

És ezzel — örökéletűvé tette vonásait.

Ennek a kornak legnagyobb alkotása híres Milleneumi hódolati képe volt, mely most az országgyűlés házában van. *Ferenc József* halála után is ő maradt a Habsburgok festője. Ő kapott megbízatást IV. Károly koronázásának megfestésére, ő portretizolta Zita királynét és a kis Ottó trónörökösét.

A tragédia

Azután egyik napról a másikra bekövetkezett a tragédia. A monarchia összeomlott, Magyarország darabokra szakadt és leszákad az anyaország testéről *Benczur Gyula*

szerelmesen szeretett *Kassája* is.

Benczur Gyula, akit idehaza sokan lesvaboztak müncheni évei miatt, ezt nem tudta elviselni. Visszavonult *benczur*falval tuzskulánába, napról-napra fogyott. Amikor a kommunizmus alatt a vörös hadsereg visszafoglalta *Kassát*, felragyogott a szeme. — Utazni akart *Kassára*. De mire elindulhatott volna, már újra a csehek voltak *Kassán*.

Ettől kezdve *Benczur* Gyula csak állt tuzskulánuma kertjében a gyümölcsfái alatt. És 1920-ban meghalt. Ott temették el, ahol a széke állt mindig, a fái között.

1920 volt, román megszállás, a lapok négyoldalnyi terjedelemben jelentek meg, cenzurázottan. Még az összeomlás robaja töltött el mindenkit. *Benczur* Gyula elmúlásának megírására az ujságokban tíz-tizenöt sor maradt csak.

Most a főváros kialakuló új *Benczur*-terme azokban a napokban nyílik meg, amikor *Kassán* már ismét a magyar zászló leng és újra tiszta fényében villantja meg előttünk *Benczur* Gyula jóságos művészarcát.

VÁNDOR KÁLMÁN

ELLÉRES NYILTTER

SVÁBHEGYI MAJESTIC
Ötmeletes luxuspénzió tündéri kilitásu, erkélyes lakostályalban a legnagyobb komforttal, fejedelemi ellátás, kivánatra diétával 9.— pengőfőig. Közp. fűtés Hideg, meleg folyóvíz.
Telefon: 16-54-16 vagy 17.
AZ ÜDÜLŐK KIRÁLYA!

FŐVÁROSI RÉGI KORONÁS KÖTVE. NYEKET és mindenfajta értékpapírt magas áron vásárol Barnabánk Nádor-utca 26. szám Telefon: 12-13-16. Tözségi megbízásokat vállalunk.

Taxigépiró
vállalat
132-799
130-777
óránként P 130

Tisztaselyem nyakkendőknél
nyakkendőselemben a **Darvas** cég vezető márkája!

Bélyegalbum
és bélyegsorozatok nagy választékban
olcsó karácsonyi árban
Bélyegüzlet, Vilmos császár-ut 14.

Kicsinek és nagynak Pluma paplant adnak ajándékba
Pluma paplangyár
Kamer Mayer Károly-utca 2

AGYNEMÜRE FEHÉRNEMÜRE ARANY EGYPT

Mossunk — kifőzés nélkül **HYPO**

Használt, felújított **ajándéklárgyak**
tálak, tálcák, zsardinettek, teás, kávéskannák, szamovárok, kávéfőzők
evőeszközök igen olcsón
HEXNER Király-utca 25

Kaweco
töltőtoll a legszebb karácsonyi ajándék

Cukorbeteg
gyógykezelésre speciálisan berendezkedett a **Dr. Jakab Szanatórium**
diétás és diagnosztikai gyógyintézet. Budapest, VI., Szondy-utca 102. (Városliget mellett.) Tel.: 110-444.
Mérsékelt árak!

KORABELI SZEKRÉNYEK szekreterek, komódok és garnitúrák, csillárok, perzsaszőnyegek eladó! Magyar Vacuum Cleaner helyiségekben. V., Visegrádi-utca 62. Forgács műkereskedés. Telefon: 290-698.

Brillians, arany, ezüst
veteje és Károly-körut 22. eladása **Varjas** udvar. T 189-236

Karácsonyra RÁDIÓT
zsufolt raktárunkról legolcsóbban szállít **Csere! Részlet!**
KONCERT RT., IV., Váci-utca 23
Sok alkalmi vétel.

Felnőttnek, gyermeknek: **BÉBY**
NARANCS és mandarin

Öröklakások a Svábhegyen
közvetlen a Nagyszálló mellett
(Magya. Semmering!) Adómentes egy- és kétszobás öröklakások a már épülő üdülőpálatában, központifűtéssel és melegvízszolgáltatással, 1939 júniusi beköltözéssel. (A Majestic és Mirabelle társasházak szomszédságában.) Tündéri kilitással, kedvező fizetési feltételekkel kaphatók. Önálló telekkönyvi tulajdon. Bérbeadás esetén nagy jövedelmezőség. Félvilágosítás és prospektus a Majestic igazgatóságánál, Svábhegy, Karthauzi-út 2. Telefon: 165-416., v. 165-417.

Karácsonyra márkás gallér
díszes dobozban tucat **KARDOS ISTVÁN 3.90**
Gróf Tisza István utca 24

Gyártja a legolcsóbban! **Játék-babakocsi**
gyermekautó, babaágy
Vanczák gyermekkocsiüzem VII., Csányi-u. 12. (Fajza-templomnál)

Szenzáció! SZÉN
cca 4500 cal. (nem borsódi) könnyen gyúló, hosszú lángú, bevezetési reklámár, díó osztályozásban, (20-40 mm.), 10 má- **P 2.75**
mázzánként beszállítva. — Viszont- eladóknak vagóntételhez árendgémény! — Telefon: 124-560.

Buorszövetet
készítenél vegyen! Mardékok — Dívánvételők Turányi, Nádor u 28. udv.

Antik bujorok (biedermeyer), perzsaszőnyegek elutazás miatt sürgősen eladók. Délután 3-8-ig, Károly-körut 5., VI. 1. Telefon: 137-090

Minden áramra alkalmazható az új **NEONIT**
transzparens, korszerű, tökéletes, olcsó **világító reklám!**
Kérje bemutatását a **"Favorit"**
Reklám és Cégtáblafestő Vállalatnál telefon: 117-972

Modelljeimet
kiáru- **URBACH GÉZA**
sítom női divatterme, IV., Váci-utca 11/b Telefon: 184-197.

LUXUSKIVÉTEL 1-2-3 szoba hallos és parson öröklakások, öröküzletek a Porsonvi-u 35. Tátra u. 28. Hollán-u 33. és 46. házaikban eladó! Központi fűtés melegv. z. 25 éves adómentesség! Kedvező árbeurteletes öröklakásiroda, Hollán-u. 33. Tel.: 298-341 (Vasárnap délia.)

Ágytoll, ágynemű
legolcsóbb beszerzési helye. Higiénikus ágytoll gőztisztítás villanyörőre Kohn trón. József-körut 42. T. 132-348

Ruhamódellek
csak ezen a héten karácsonyi occasió árban **P 25.-től**
Dénes Modellszalon
Váci-utca 31.

SI ruhák, vadász mellények, lóden felöltők, házikabátok, köntösök
Sportruházatnál
Vilmos császár-ut 13
Andrássy-ut sarok

Karácsonyra tiszta nehéz selyem
nyakkendő
uj gyönyörű mintákban
P **3** és **4**
Elkán nyakkendő- és selyemszövőgyár **Király-utca 7**

hegedű, zongora
harmonika tangó 40P től
rádió legolcsóbb
REMENYI Király-utca **58**

Festékszakmában
tökéletesen bedolgozott közismert fiatalabb tüzharcos, képviselőt vállaltam. „Eztizedes bevezettség” jellegre Bl. sz. sz. V. Vilmos cs. zár-ut 33.

Fűző- és gyógyhaskóto-készítést tanítok
(estí órákban) Mauthner Erzsébet-krt 21

Ö NEKI...